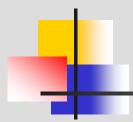
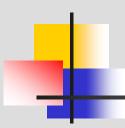

Bilgisayar Organizasyonu

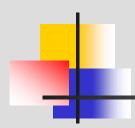
Prof. Dr. İsmail Kadayıf Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği

http://www.ecs.umass.edu/ece/vspgroup/burleson/courses/232/spim/

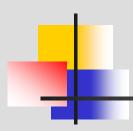
- Programlama dilleri
 - High-level Languages (Yüksek seviyeli diller) (C, C++, Java, Fortran, ...)
 - > kompleks işlemler ile ifade edilebilir
 - > programlama işlemini kolaylaştırır
 - Low-level Languages (Alçak Seviyeli diller) (C, asssembly, makine dili, ...)
 - işlemleri basit (program yazımı zor ve kolayca hata yapılmaya müsait)

hypotenuse := sqrt(sqr(a) + sqr(b));

mul asquare, a, a mul bsquare, b, b mdd sumsquare, asquare, bsquare sqrt hypotenuse, sumsquare


```
hypotenuse := sqrt(sqr(a) + sqr(b));
```



```
I.s $f0, aa

mul.s $f0,$f0,$f0

I.s $f2, bb

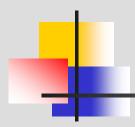
mul.s $f2, $f2, $f2

add.s $f4, $f0, $f2

s.s $f4, sumsquare

neg.s $f6, $f4

s.s $f6, hypotenuse
```

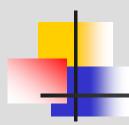

0011 1100 0000 0001 0001 0000 0000 0000 1100 0100 0010 0000 0000 0000 0000 0000

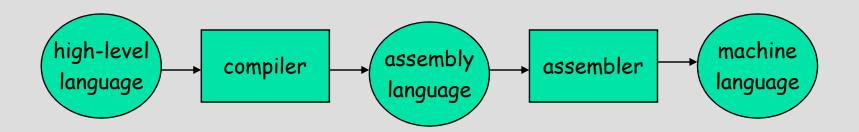
0100 0110 0000 0000 0000 0000 0000 0010

.

0011 1100 0000 0001 0001 0000 0000 0000

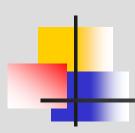
Compilation (Derleme)

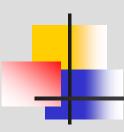
Bilgisayar Mimarisi

- > Assembly dilinde programlama bilgisayar mimarisine bağlı olarak değişiklik gösterir (Instruction Set Architecture, ISA)
- > ISA az sayıda bir işlemlerden (instruction, komut) oluşur. Komutlar hardware tarafından doğrudan çalıştırılabilirler.
- bilgisayarın makine dili üreticisi tarafından belirlenir
- > MIPS RISC architecture

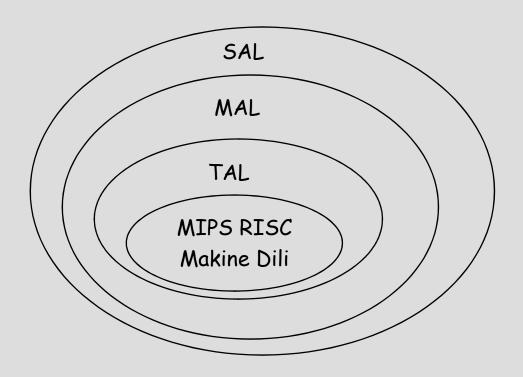

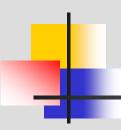
Low-level Languages (MIPS Mimarisinde)

- True Assembly Language (TAL): ISA daki komutlardan oluşur.
 - > TAL dan daha aşağı seviyede programlama yapılamaz
- More Abstract Language (MAL) (MIPS Assembly Language)
 - MIPS RISC assembler, MAL programı önce TAL programa, daha sonra TAL daki her komutu MIPS RISC makine koduna çevirir
- MAL programlar TAL programlar kadar etkindir.
- > MAL da programlama TAL da programlamadan daha kolay
- Simple Abstract Language (SAL). MAL dan daha yüksek seviyelidir. Yüksek Seviyeli Dillerle Assembly Dili arasındaki boşluğu doldurmak için kullanılır.

MIPS RISC Mimarisindeki Soyutlama

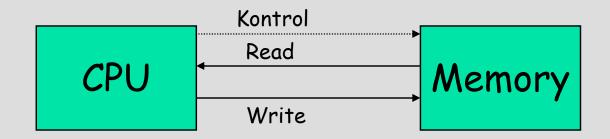

Bilgisayar Organizasyonu

- Programın çalışması sırasında, işlemci (processor) komutları yürütür.
 - Komutlar değişkenlere nasıl değerler atandığını (bellek) belirler.
- > Memory (Bellek) boyu sabit fakat oldukça geniştir.
 - > programda tanımlanan her bir variable (değişkene) karsı bir bellek gözü (memory location) tahsis edilir.
 - herhangi bir değişkenin değerinin okunması/değişkene değer atanması, bu değişkenin bulunduğu bellek gözünün okunması/yazılması anlamına gelir (load/store).
 - > binding: bellek gözünün bir değişkene tahsis edilmesi

Bilgisayar Organizasyonu

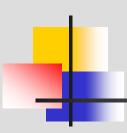
CPU (Central Processing Unit): Merkezi İşlem Birimi

beq x4, x1, part2

add x1, x2, x5

part2:

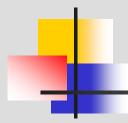

Program Yürütme Sırasında Temel Adımlar

- 1. Instruction Fetch (Komut Getirimi)
- 2. Program Counter (PC) update (Program Sayacını güncelleme)
- 3. Instruction Decode (Komut Çözümü)
- 4. Operand Load (Operand Yükleme)
- 5. Operation Execution (İşlem Yürütümü)
- 6. Storage of results (Sonuçların belleğe yazılması)

SAL'da Programlama

```
program summation(input, output);
var
                          integer;
             n:
                          integer;
             sum:
             i:
                          integer;
begin
             write('Please Enter a positive integer: ');
             readln(n);
             writeln;
             sum:=0;
             for
                          i:=0 to n do
                          sum:=sum+i;
             write('The sum of the first '); writeln(n);
             write(' integers is '); writeln(sum);
end.
```


.data

str1: .asciiz "Please enter a positive integer: "

str2: .asciiz "The sum of the first"

str3: .asciiz "integers is "

newline: .byte '\n'

n: .word 0

sum: .word 0

i: .word 0

temp: .word

__start: puts str1

get n

put newline

for: sub temp, n, i

bltz temp, endfor

add sum, sum, i

add i, i, 1

b for

endfor: puts str2

put n

puts str3

put sum

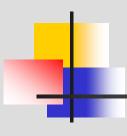
put newline

done

Bilgisayar Organizasyonu

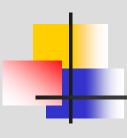
14.2.2020

1.17

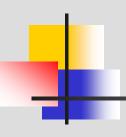
Branch Instructions (SAL)

b	label	# goto label
beq	x, y, label	# if $x = y$ then goto label
bne	x, y, label	# if $x \leftrightarrow y$ then goto label
blt	x, y, label	# if $x < y$ then goto label
bgt	x, y, label	# if $x > y$ then goto label
ble	x, y, label	# if $x <= y$ then goto label
bge	x, y, label	# if $x \ge y$ then goto label

Branch Instructions (SAL)

```
bltz
        x, label
                         # if x < 0 then goto label
bgtz
        x, label
                         \# if x > 0 then goto label
blez
        x, label
                         # if x <= 0 then goto label
bgez
        x, label
                         # if x \ge 0 then goto label
        x, label
                         # if x = 0 then goto label
begz
        x, label
                         # if x \leftrightarrow 0 then goto label
bnez
```


Communication Instructions

```
get x # readln(x) (x .word veya .float)
get x # read(x) (x .byte)
put x # write(x) (x, . word, .float, .byte)
puts stringname # write(string) (.asciiz)
```



```
if (A > 0) then
```

 $B := C \operatorname{div} A$

else

B := A+10;

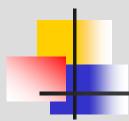
blez A, elsepart

div B, C, A

b endif

elsepart: add B, A, 10

endif:

bgtz A, ifpart

add B, A, 10

b endif

ifpart: div B, C, A

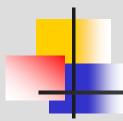
endif:


```
if ( (A = B) or ( C < D ) ) then
begin
A := A + 1;
B := B - 1;
D := A + C;
end;</pre>
```

```
beq A, B, do_if
blt C, D, do_if
b end_if

do_if: add A, A, 1
add B, B, -1
add D, A, C
endif:
```

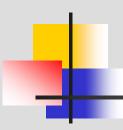


```
bne A, B, check_E
beq C, D, do_if
check_E: bgez E, end_if
do_if: add A, A, 1
move C, E
end_if:
```


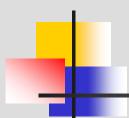
```
result := 1;
counter := exponent;
while (counter > 0 ) do
begin
result := result * base
counter := counter - 1;
end;
```

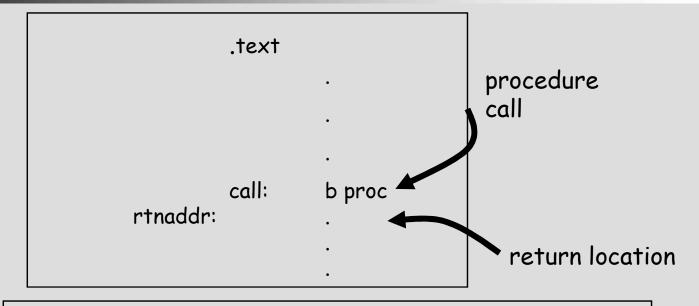
```
move result, 1
move counter, exponent
while: blez counter, endwhile
mul result, result, base
sub counter, counter, 1
b while
endwhile:
```


Procedure

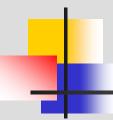
- > Programın modüler olmasına yardımcı olurlar.
- Procedure kullanımı
 - > SAL sınırlamaları
 - > Procedura parametre aktarma olanağı yoktur
 - > Recursive procedure çağırma olanağı yoktur
- > Temel adımlar
 - > Save return address
 - > Procedure call
 - > Execute procedure
 - > Return

proc: # procedure code here

.
.
.
b rtnaddr


```
la proc1_ret, ret_addr1
b proc1
return_addr1:
```

```
la proc1_ret, ret_addr2
b proc1
return_addr2:
```

```
proc1: # procedure code here
.
.
.
b (proc1_ret)
```